

УДК 159.964.21

Кідалова К. С.,

студентка,

Інститут післядипломної освіти,

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

E-mail: eva_kuso@ukr.net

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМОСТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ: АНАЛІЗ КОНЦЕПЦІЙ ТА ПІДХОДІВ

Прийняття себе, позитивне ставлення до себе є умовою гармонійного існування та високого рівня розвитку самоідентифікації особистості. Самоставлення здійснює детермінацію соціальної поведінки, впливає на успішність будь-якої діяльності та особистісної самореалізації людини. З усім тим, дослідники виокремлюють різні значущі його аспекти. Ставлення до себе трактують як сукупність емоційних переживань і оцінних суджень особистості щодо самої себе; як самооцінку і самоприйняття; як переконаність в імпонуванні іншим людям; почуття власної компетентності, прихильності й симпатії до себе; особистісну рису тощо.

Аналіз основних підходів до трактування феномену самоставлення у сучасній психології свідчить, що проблема самоставлення опосередковано розроблялася в контексті досліджень самооцінки, самосвідомості та ін. Ставлення людини до себе має прояв у різних формах, а саме як: афективний компонент самосвідомості (самоставлення у структурі самосвідомості та самосприймання); риса особистості (самоставлення у структурі особистості); компонент саморегуляції (самоставлення в системі саморегуляції); чинник впливу на сприймання інших людей (самоставлення у структурі міжособистісних зв'язків). У контексті проблеми саморозуміння самоставлення розглядається як його емоційний компонент, поряд із когнітивним (самопізнання); мотиваційним (самоінтерес) та поведінковим (дії, пов'язані із розумінням себе).

У сучасній психології здебільшого йдеться про тримірну структуру самоставлення, яка складається з: позитивного оцінного самоставлення (самоповага), позитивного емоційного самоставлення (аутосимпатія) і негативного самоставлення (самоприниження). З усім ці три виміри за своїм змістом мають кілька модальностей. Система самоставлень є поліфункціональною.

Самоставлення є процесом і результатом, динамічною ієрархічною системою, що містить взаємоперетворювані, у різний спосіб пов'язані та ієрархічно влаштовані підсистеми.

Ключові слова: самоставлення, самосвідомість, саморегуляція, прийняття себе.

Постановка проблеми. Динамічність суспільного життя в нашій країні загострила чимало психологічних проблем, серед яких проблема самоставлення особистості. Аналіз соціальних проблем свідчить, що їх витoki містяться не лише в економічній, політичній або соціальній сферах, а й у психологічній, зокрема, в особистісній сфері, що пов'язано зі самосвідомістю людини, її ставленням до себе. Самоставлення є суттєвим елементом структури особистості та результатом засвоєння нею соціальних регуляторів (цінностей, традицій, норм та ін.) поведінки, що дозволяє особі бути коректним у сфері матеріальної та духовної культури суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що прийняття себе, позитивне ставлення до себе є умовою гармонійного існування та високого рівня розвитку самоідентифікації особистості. Це, своєю чергою, визначає міру суб'єктності особистості у формуванні позитивної Я-концепції. Дослідники зазначають, що саме позитивне самоставлення є умовою психічного благополуччя та психічного здоров'я [4, с. 21].

Самоставлення здійснює детермінацію соціальної поведінки, впливає на успішність будь-якої діяльності та особистісної самореалізації людини. З усім тим, дослідники виокремлюють різні значущі його аспекти. Ставлення до себе трактують як сукупність емоційних переживань і оцінних суджень особистості щодо самої себе [5, с. 147]. Йдеться про емоційно-ціннісну природу ставлення до себе (Е. Савонько, Л. Подоляк, С. Тищенко, О. Яцишин та ін.). Серед зарубіжних вчених К. Роджерс самоставлення розглядає як самооцінку (оцінку себе як носія певних властивостей і чеснот) і самоприйняття (прийняття себе як унікальної індивідуальності, яка має не тільки переваги, але й слабкі сторони і недоліки) [8, с. 43]. Розглядаючи явище самоставлення дослідники говорять про переконаність в імпонуванні іншим людям, впевненість у здатності до того чи іншого виду діяльності й до почуття власної значущості [1, с. 39]; почуття власної компетентності, прихильності й симпатії до себе [5, с. 147]; своєрідну особистісну рису, що мало змінюється від ситуації до ситуації і навіть від одного вікового періоду до іншого. В основі стійкості самоставлення лежать два основні внутрішні мотиви: мотив самоповаги і потреба в стійкості образу «Я»

(Д. Дембо, С. Куперсміта, М. Розенберга та ін.); потребу в самоактуалізації, коли власне Я стає визначальною умовою самореалізації [13, с. 252].

Мета статті проаналізувати основні підходи до трактування феномену самоставлення у сучасній психології.

Виклад основного матеріалу. Проблема самоставлення опосередковано розроблялася в контексті досліджень самооцінки, самосвідомості та ін. Так, самооцінка вважається похідною від окремих самооцінок. Вона розглядається як: сукупність окремих самооцінок, пов'язаних із різними аспектами Я-концепції; інтегральна самооцінка окремих суб'єктивно значущих аспектів; ієрархічна структура, що охоплює окремі самооцінки, інтегровані за сферами особистісних проявів та в комплексі складових узагальненого «Я». При цьому самооцінка трактується як: забарвлений стан особи; система переживань, включених у процес самосвідомості, що відображає внутрішні цінності індивіда відносно самого себе; переживання, що пронизує «образ-Я»; відчуття власного «Я»; відчуття самозадоволення-незадоволеності собою; емоційне відчуття власної цінності та афект, спрямований на себе та пов'язаний з мірою досягнення поставлених цілей [12, с. 232].

Самоставлення у сенсі емоційно-ціннісного самоставлення як компонента самосвідомості (за І. Чесноковою) вважають специфічним видом емоційного переживання, в якому відображається власне ставлення особистості до того, що вона пізнає, розуміє, відкриває про саму себе [14, с. 54]. Д. Хатті зазначає, що самоставлення впливає на цілий спектр аспектів поведінки, оскільки особа не сприймає себе й інших людей виключно на основі раціональних здібностей. Зокрема, людина з високим почуттям власної гідності найчастіше розглядає аспекти свого життя як важливі, вірить в їх реалізацію, її сприймання себе, своїх вчинків цілісніше й усвідомленіше [15, с. 49].

На думку К. Роджерса, базовою умовою прояву гнучкості особистості в оцінці себе як суб'єкта міжособистісних стосунків є її безумовне прийняття себе як особистості. Саме безумовне прийняття себе є основою повноцінного функціонування особистості, її відкритості внутрішнім переживанням. Воно забезпечує можливість сприймання людиною себе й інших без спотворень і заперечень, взаємодії з іншими без захистів, тоді як умовне прийняття себе спричиняє нестійкість самоставлення, його залежність від оцінок інших людей [8, с. 39]. Складовими самоставлення (за К. Роджерсом) є самооцінка (оцінка себе як носія певних властивостей) та самоприйняття (прийняття себе як унікальної індивідуальності, якій властиві як чесноти, так і вади). Тобто ставлення людини до себе має прояв у різних формах, а саме як: афективний компонент самосвідомості (самоставлення у структурі самосвідомості

та самосприймання); риса особистості (самоставлення у структурі особистості); компонент саморегуляції (самоставлення в системі саморегуляції); чинник впливу на сприймання інших людей (самоставлення у структурі міжособистісних зв'язків).

Дослідники зазначають, що зміст самоставлення також зумовлюється діапазоном і глибиною життєвих відносин особистості. За критерієм змістовності структурних компонентів самоставлення вченими виокремлено дві підсистеми: оцінну та емоційно-ціннісну (за С. Пантілеєвим), які складають єдину систему [3]. У контексті проблеми саморозуміння самоставлення розглядається як його емоційний компонент, поряд із когнітивним (самопізнання); мотиваційним (самоінтерес) та поведінковим (дії, пов'язані із розумінням себе) [11, с. 402]. Емоційно-ціннісна підсистема самоставлення реалізується через категорії самоцінності, самоприйняття, самоприхильності, які є емоційними проявами особистості та тісно пов'язана з емоційними властивостями особистості та її творчими проявами.

Вчені зазначають, що оцінна підсистема самоставлення реалізується через категорії відкритості, самовпевненості, самоменеджменту та відображеного самоставлення, які можна вважати детермінантами самозміни та саморозвитку). Тому можна припустити, що ці феномени самоставлення найповніше будуть розкриватися у творчих проявах особистості, оскільки є взаємопов'язаними з її емоційними властивостями (В. Моляко, Я. Пономарьов, В. Роменець, Т. Титаренко). Самоставлення дає можливість особі не лише сприймати себе як даність, а насамперед, оцінювати свої властивості з метою самозмін. Усвідомлення власних емоцій виконує функції регуляції діяльності та саморегуляції своїх особистісних властивостей. Збереження цілісності самоставлення та вираження смислу «Я» в умовах особистісно значущих ситуацій, забезпечується за рахунок різних ієрархічних систем. В одних ситуаціях зміст «Я» може виражатися через самоповагу, а в інших – через аутосимпатію [7, с. 58].

Емоційно-ціннісна підсистема самоставлення у своїй основі має життєвий досвід емоційних взаємин із значущими людьми. Опосередковано, через ставлення до інших людей в особі формується ставлення до самої себе. Первинно виникає людське ставлення до іншої людини, що потім – внаслідок взаємного характеру цього ставлення – перетворюється на ставлення до самого себе, яке вже є опосередкованим через ставлення до іншого. Саме емоційно-ціннісна підсистема (за Г. Олпортом) самоставлення стає стилем ставлення до себе, загальною життєвою установкою особистості, що формується у процесі її розвитку.

Емоційно-ціннісна підсистема самоставлення формується на інтрасуб'єктивному рівні оцінювання в рамках порівняння «Я – Я»

і відображає міру відповідності особистісних властивостей тим вимогам, які висуває до себе той, хто оцінює. Водночас, емоційно-ціннісна складова само ставлення є так званою закритою, індивідуалізованою. В результаті цього є достатньо стабільним особистісним утворенням, яке складно піддається впливу актуального, поточного досвіду. Емоційний компонент як інваріант, іманентно присутній в структурі само ставлення та є достатньо незалежним від характеро-типологічних властивостей суб'єкта. Емоційно-ціннісна складова само ставлення виражає узагальнене, у певний спосіб проінтерпретоване оцінювання особистістю свого «Я» та тісно пов'язана з її сенсотвірними мотивами. В основі системної інтеграції компонентів емоційного само ставлення лежить принцип смислової інтеграції [9; 10].

Самоприйняття як безпосереднє емоційне ставлення до себе (яке не залежить від того, чи має особистість підстави для пояснення певного ставлення) може бути виражене через конструкції «Я подобаюсь собі», «В мені більше хорошого, ніж вад» тощо. Йдеться про самоприхильність як почуття приязні, доброзичливості, симпатії до самого себе. При цьому в оцінюванні афективного компоненту визначальною є ієрархія емоційних оцінок, саме ті серед них, які є для особи твірними, інтегральними та впливають на цілісне афективне само ставлення, тобто визначають їх суб'єктивну значущість [3; 6].

У сучасній психології здебільшого йдеться про тривимірну структуру само ставлення, яка складається з: позитивного оцінного само ставлення (самоповага), позитивного емоційного само ставлення (аутосимпатія) і негативного само ставлення (самоприпинення). З усім ці три виміри за своїм змістом мають кілька модальностей. Зокрема, самоповага містить відкритість, самовпевненість, самокерівництво; аутосимпатія містить самоцінність, самоприйняття і прив'язаність до себе, а самоприпинення складають самозвинувачення і внутрішня конфліктність [6, с. 276].

Отже, система само ставлень є поліфункціональною. Дослідники виокремлюють такі функції само ставлення: віддзеркалення себе (людина зі способом своєї життєдіяльності не тільки віддзеркалюється в свідомості інших, але це «дзеркало» переноситься й всередину, віддзеркалюючи особистість як у зовнішньому (фізичне самовідображення), так і у внутрішньому плані. Роль цієї функції особливо наочна в онтогенетичному розвитку людини; самовираженні та самореалізації; збереженні внутрішньої стабільності та континуальності «Я». Ця функція само ставлення здійснюється в міру та внаслідок тієї тенденції до внутрішньої узгодженості та конгруентності, яка властива когнітивним уявленням про себе, емоційним реакціям щодо своїх проявів та дій, адресованих собі;

саморегуляції та самоконтролю; психологічного захисту. При отриманні інформації, що становить загрозу сформованим уявленням про власне «Я», та при життєвій невдачі або різних за мірою інтенсивності психотравмах захисні механізми особистості можуть бути спрямовані на раціоналізацію, створення образу «фальшивого Я» тощо; інтракомунікації (соціальна природа особистості полягає не тільки в тому, що вона включена у процес постійної взаємодії з соціальним світом, але й у тому, що для себе самої особистість є соціумом, взаємодіючи з самою собою, особа, так би мовити, розігрує комунікаційні процеси на сцені внутрішнього життя. Базою для таких інтракомунікаційних процесів є система самоставлення. Наприклад, концепція Е. Берна про три види его-станів, які взаємоіснують у внутрішньоособистісному спілкуванні, де можливими варіантами займаної позиції суб'єкта стосовно самого себе можуть бути позиції батька, дорослого та дитини (Е. Берна, 2016). При цьому, як зазначає Г. Стадник, самоставленню традиційно приписуються дві прямо протилежні функції: адекватного вираження сенсу «Я» і його захисна функція, спрямована на підтримку самоповаги і стабільного образу «Я», навіть ціною спотворення сприймання себе та інших.

Водночас негативне самоставлення є джерелом різних труднощів у спілкуванні, оскільки людина з таким ставленням до себе заздалегідь упевнена в тому, що оточуючі погано до неї ставляться. Проблема гідності, цінності свого «Я» майже повністю поглинає її увагу, у зв'язку з чим рівень активності людини надмірно підвищується, ускладнюючи тим самим вибір адекватного способу взаємодії, її поведінка стає ригідною [9, с. 403].

У психологічній науці напрацьована чимала кількість досліджень, в яких встановлено тісний зв'язок між ставленням особистості до себе як до суб'єкта життєвих ставлень і її поведінкою (К. Безверха, Р. Бернс, А. Коваленко, С. Куперсміт, Д. Хатті, С. Пантілєєв, Н. Сарджвеладзе) [1; 2; 7; 9; 10]. У цих розвідках зазначається, що висока самоповага особистості є умовою її максимальної активності, продуктивності в діяльності, реалізації творчого потенціалу, впливає на свободу прояву почуттів, рівень саморозкриття в спілкуванні. Позитивне стійке самоставлення лежить в основі віри людини у свої можливості, пов'язане з її готовністю до ризику, зумовлює оптимізм стосовно очікування успішності своїх дій [1, с. 68]. Негативне, конфліктне ставлення особистості до себе призводить до поведінкових адикцій, девіацій та ін. Отже, самоставлення є процесом і результатом, який активно вивчається представниками різних психологічних напрямків, але наразі відсутня єдина точка зору щодо визначення феномену ставлення людини до себе, механізмів його формування та структури його компонентів.

Позитивно чи негативно оцінюючи свої вчинки, моральні якості, людина переживає емоційний стан різної модальності, складності, інтенсивності, глибини усвідомленості. Моральне почуття на рахунок «Я» не виникає поза і незалежно від внутрішніх оцінок і самооцінок (рефлексивних та інтуїтивних). На рівні зрілого морального ставлення особистості до себе елементарно синтетично емоційно-оцінна реакція змінюється на більш складну і диференційовану, в якій самоставлення формується і проявляється на основі усвідомлених самооцінок, набуваючи під їхньою дією певного напрямку і надаючи їм специфічної тональності.

Самоставлення відображає і виражає самооцінку особи. Оцінки особи з боку інших є джерелом переживань, в яких виявляється самоставлення суб'єкта, і лише як наслідок, стає безпосередньою реакцією на самооцінку особистих потягів, вчинків, рис характеру. Самоставлення як процес ампліфікується, генералізується у все більш стійке, емоційне самоставлення у формі актуального переживання. Таким чином, в деяких випадках позитивне чи негативне самоставлення до себе актуалізується внаслідок усвідомленої самооцінки, в інших – стимулює і зміцнює саме її, спираючись, своєю чергою, вже на спонтанну оцінку свого «Я» в конкретній ситуації [9].

Усвідомлюючи оцінні самовідносини, особистість досягає якості викликаних ними почуттів: усвідомлене знання стає відомим переживанням. Самооцінка та внутрішні емоційні прояви можуть істотно розходитися з глибинними переживаннями, які свідчать про неусвідомлене оцінне самоставлення людини. Емоційні й когнітивні компоненти «Я» є взаємопов'язаними, і, водночас, кожен з них має свою лінію розвитку. При цьому в різних ситуаціях співвідношення раціональних та ірраціональних меж в установці на «Я» може бути різним. Почуття виникають і протікають безпосередньо, піддаються самооцінці, самоаналізу, саморегуляції. Емоційне ставлення до себе зазвичай формується спонтанно і меншою мірою підпорядковане контролю самосвідомості, ніж почуття, які спрямовані на інших. З усім тим, особистісні самопочуття усвідомлюються і чим ясніше, тим краще особа розуміє необхідність критичної переоцінки «Я», прагнучи виявити сутність переживань у міру їх єдності, значущості діяльності. Перетворюючи свої почуття на предмет споглядання і роздумів, особа глибше їх переживає і може вільніше володіти ними.

Висновки. Самоставлення є динамічною ієрархічною системою, що містить взаємоперетворювані, у різний спосіб пов'язані та ієрархічно влаштовані підсистеми. Цим самоставлення впливає на ефективність діяльності особистості. У сучасній психології самоставлення

вважається безпосередньою представленистю в свідомості особи особистісного смислу «Я». Цей підхід ґрунтується на тезах про те, що в основі самоствавлення особистості лежить оцінка нею власного «Я» та власних якостей стосовно мотивів, що відображують її потребу в самореалізації. Загалом можна виокремити щонайменше три підходи щодо трактування сутності самоствавлення як психічного феномену: як афективний компонент самосвідомості особистості (самоставлення в структурі самосвідомості); як риса особистості (самоставлення в структурі особистості); як компонент саморегуляції (самоставлення в структурі саморегуляції).

Інтеграція цих підходів здійснюється на основі теоретико-методологічного положення щодо єдності діяльності, особистості та самосвідомості. Теоретичний аналіз проблеми показав, що самоствавлення вважається одним з джерел саморозвитку особистості та реалізації її самостійності, є обов'язковою основою суб'єктності людини; необхідним каналом впливу особистості на розвиток своїх ставлень щодо життя.

Список використаних джерел

1. Бернс Р. Я-концепция и воспитание / Р. Бернс. – М.: Наука, 2001. – 312 с.
2. Коваленко А. Б. Соціальна ідентичність як механізм адаптації особистості під час суспільної кризи / А. Б. Коваленко, К. С. Безверха // Український психологічний журнал. – 2017. – № 1 (3). – С. 48–62.
3. Колодяжна А. В. Поєднання компонентів самоствавлення особистості відповідно до її творчих проявів / А. В. Колодяжна // Scientific Journal. – 2016. – № 5. – С. 93–96.
4. Левус Н. Самоствавлення в структурі поведінкових проявів особистості / Н. Левус // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2012. – Вип. 5. – С. 22–26.
5. Левус Н. І. Самоствавлення у студентів з різною навчальною мотивацією / Н. Левус, О. Волошок // Психологія: реальність і перспективи. – 2015. – Вип. 4. – С. 146–151.
6. Налчаджян А. А. Я-концепция / А. А. Налчаджян // Психология самосознания: хрестоматия. – Самара: Изд. дом «БАХРАМ-М», 2000. – 332 с.
7. Панттилеев С. Р. Самоотношение как эмоционально-оценочная система / С. Р. Панттилеев. – М.: Изд-во МГУ, 2001. – 108 с.
8. Роджерс К. К науке о личности / К. Роджерс // История зарубежной психологии. Тексты. – М., МГУ, 1996. – С. 200–231.
9. Сарджвеладзе Н. Структура самоотношения личности и социогенные потребности / Н. Сарджвеладзе // Проблемы формирования социогенных потребностей. – Тбилиси, Мецниереба, 1994. – 200 с.
10. Сарджвеладзе Н. И. Самоотношение личности / Н. И. Сарджвеладзе // Психология самосознания: хрестоматия. – Самара: Издательский Дом «БАХРАМ-М», 2007. – С. 174–207.

11. Стадник Г. А. Психологічні особливості самоставлення майбутніх практичних психологів / Г. А. Стадник // Вісник післядипломної освіти. – 2012. – Вип. 6. – С. 400–406.
12. Столин В. Самосознание личности / В. Столин. – М.: Изд-во Моск. унив-та, 2003. – 286 с.
13. Тищенко Л. Феноменологія самоставлення в психологічній науці / Л. Тищенко // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Сер.: Психологічні науки. – 2012. – Т. 2, Вип. 9. – С. 230–233.
14. Чеснокова И. Проблемы самосознания в психологии / И. Чеснокова. – М.: Наука, 2007. – 144 с.
15. Hattie J. Effects of learning skills interventions on student learning: A meta-analysis / J. Hattie, J. Biggs, N. Purdie // Review of Educational Research. – 1996. – Т. 66. – Р. 99–136.

Reference transliterated

1. Berns R. Ja-konceptija i vospitanie / R. Berns. – М.: Nauka, 2001. – 312 s.
2. Kovalenko A. B. Social'na identichnist' jak mehanizm adaptacii osobistosti pid chas suspil'noї krizi / A. B. Kovalenko, K. S. Bezverha // Ukraїns'kij psihologіchnij zhurnal. – 2017. – № 1 (3). – С. 48–62.
3. Kolodjzhna A. V. Poednannja komponentiv samostavlennja osobistosti vidpovidno do її tvorchih projaviv / A. V. Kolodjzhna // Scientific Journal. – 2016. – № 5. – С. 93–96.
4. Levus N. Camostavlennja v strukturі povedinkovih projaviv osobistosti / N. Levus // Visnik Kiїvs'kogo nacional'nogo universi e u imeni Tarasa Shevchenka. – 2012. – Vip. 5. – S. 22–26.
5. Levus N. I. Samostavlennja u studentiv z riznoju navchal'noju motivacieju / N. Levus, O. Voloshok // Psihologija: real'nist' i perspektivi. – 2015. – Vip. 4. – S. 146–151.
6. Nalchadzhan A. A. Ja-konceptija / A. A. Nalchadzhan // Psihologija samosoznanija: hrestomatija. – Samara: Izd. dom «BAHRAM-M», 2000. – 332 s.
7. Pantileev S. R. Samootnoshenie kak jemocional'no-ocenochnaja sistema / S. Pantileev. – М.: Izd-vo MGU, 2001. – 108 s.
8. Rodzhers K. K nauke o lichnosti / K. Rodzhers // Istorija zarubezhnoj psihologii. Teksty. – М., MGU, 1996. – S. 200–231.
9. Sardzhveladze N. Struktura samootnoshenija lichnosti i sociogenne potrebnosti / N. Sardzhveladze // Problemy formirovanija sociogennych potrebnostej. – Tbilisi, Mecniereba, 1994. – 200 s.
10. Sardzhveladze N. I. Samootnoshenie lichnosti / N. I. Sardzhveladze // Psihologija samosoznanija: hrestomatija. – Samara: Izdatel'skij Dom «BAHRAM-M», 2007. – S. 174–207.
11. Stadnyk G. A. Psyhologіchni osoblyvosti samostavlennja majbutnih praktychnych psyhologiv / G. A. Stadnyk // Visnyk pisljadypломnoi' osvity. – 2012. – Vyp. 6. – S. 400–406.
12. Stolin V. Samosoznanie lichnosti / V. Stolin. – М.: Izd-vo Mosk. univ-ta, 2003. – 286 s.

13. Tyshchenko L. Fenomenologija samostavlennja v psihologichnij nauci / L. Tyshchenko // Naukovyj visnyk Mykolai'vs'kogo derzhavnogo universytetu imeni V. O. Suhomlyns'kogo. Ser.: Psihologichni nauky. – 2012. – T. 2, Vyp. 9. – S. 230–233.

14. Chesnokova I. Problemy samosoznaniya v psihologii / I. Chesnokova. – M.: Nauka, 2007. – 144 s.

15. Hattie J. Effects of learning skills interventions on student learning: A meta-analysis / J. Hattie, J. Biggs, N. Purdie // Review of Educational Research. – 1996. – T. 66. – P. 99–136.

A b s t r a c t

Kidalova K. S.,
student, Institute of continuing education,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
E-mail: eva_kuso@ukr.net

PSYCHOLOGICAL PECULARITIES OF SELF-PERSONALIZATION: ANALYSIS OF CONCEPTS AND APPROACHES

Self-acceptance, positive self-attitude is a condition for harmonious existence and a high level of development of a person's self-identification. Self-attitude carries out the determination of social behavior, affects the success of any activity and personal self-fulfillment of a person. In addition to this, researchers highlight different important aspects of it. Attitudes towards themselves are treated as a combination of emotional experiences and evaluative judgments of the individual concerning themselves; as self-esteem and self-perception; as conviction of impulse to other people; feeling of own competence, attachment and sympathy to oneself; as a personality trait etc.

The analysis of the basic approaches to the interpretation of the phenomenon of self-attitude in modern psychology shows that the problem of self-attitude was indirectly developed in the context of research of self-esteem, self-consciousness, etc. The self-attitude of a person has a manifestation in various forms, such as: affective component of self-awareness (self-attitude in the structure of self-awareness and self-perception); personality trait (self-attitude in the personality structure); component of self-regulation (self-attitude in the self-regulation system); factor influencing the perception of other people (self-attitude in the structure of interpersonal connections). In the context of self-understanding problem self-attitude is considered as its emotional component, along with the cognitive (self-knowledge), motivational (self-interest) and behavioral (actions related to self-understanding) ones.

Modern psychology generally describes the three-dimensional structure of self-attitude (autosympathy) and negative self-attitude (self-humiliation). These three dimensions have several modalities in their content. Self-attitude is a process and a result, a dynamic hierarchical system, that contains interconvertible, variously connected and hierarchically arranged subsystems.

Key words: *self-attitude, consciousness, self-regulation, self-acceptance.*

Отримано – 1 червня 2018

Рецензовано – 6 червня 2018

Прийнято – 11 червня 2018

Received – June 1, 2018

Revision – June 6, 2018

Accepted – June 11, 2018